

Idegenrendészet a büntető igazságszolgáltatás szolgálatában

Aliens policing in the service of criminal justice

Hautzinger Zoltán

Dr. habil. PhD, egyetemi docens, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, rendőr ezredes
Nemzeti Közszerződési Egyetem,
Rendészettudományi Kar
hautzinger.zoltan@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány egy, a külföldiekre vonatkozó egyes büntetés-végrehajtást érintő rendelkezések eltérő alkalmazásáról a közelmúltban kiadott kormányrendelet apropóján vizsgálja meg azokat a lehetőségeket, amelyek meggátolhatják a külföldiekkel szemben lefolytatható büntetőeljárás mindazon esetekben, amikor a büntetés célja idegenrendészeti intézkedés alkalmazásával is biztosítható.

Módszertan: A tanulmány leírja és elemzi a külföldiekre vonatkozó egyes büntetés-végrehajtást érintő rendelkezések eltérő alkalmazásáról szóló kormányrendeletet, továbbá feltárja azokat a lehetőségeket, amelyek révén elérhető, hogy bizonyos esetekben a külföldiek által elkövetett bűncselekmények idegenrendészeti eljárásban is elbírálhatók legyenek.

Megállapítások: A legfőbb megállapítása, hogy idegenrendészeti eljárások révén jelentősen csökkenthetők a külföldiekkel szembeni büntetőeljárások. A tanulmány jogszabálmódosító javaslatokon keresztül konkrét javaslatokat tesz arra, hogy a külföldiekkel szembeni büntetőeljárások helyett hogyan lehet idegenrendészeti intézkedéseket alkalmazni.

Érték: A tanulmány értéke egy új jogintézményből, a külföldi elítéltek szabadságvesztésének félbeszakításából kiindulva, a külföldiekkel szembeni büntetőeljárás lefolytatásának alternatíváit lehetővé tevő jogszabálmódosításokra tett konkrét javaslatokban mutatható ki.

Kulcsszavak: külföldi terhelt, idegenrendészet, kiutasítás, beutazási és tartózkodási tilalom, büntetés-végrehajtás

Abstract

Aim: With reference to the recently issued government decree on the different application of certain provisions relating to the enforcement of penalties against foreigners, the study examines the possibilities that can prevent criminal proceedings against foreigners in all cases where the purpose of enforcement can be secured by the use of aliens' measures.

Methodology: The study describes and analyses the government decree on the different application of certain provisions on foreigners in the enforcement of penalties and explores the possibilities to achieve that in certain cases crimes committed by foreigners can be dealt with in aliens' proceedings.

Findings: The main finding is that alien prosecutions can significantly reduce the number of prosecutions of foreign nationals. The study makes concrete suggestions on how to replace criminal proceedings against foreign nationals with aliens policing measures through proposals for legislative changes.

Value: The value of the study can be demonstrated in the specific proposals made for legal amendments allowing alternatives to the conduct of criminal proceedings against foreigners, starting from a new legal institution, based on the suspension of the imprisonment of foreign convicts.

Keywords: foreign perpetrator, aliens policing, expulsion, entry and residence ban, law-enforcement

Bevezetés helyett egy kormányrendelet margójára

A külföldi elkövetők és elítéltek aránya a magyar büntető igazságszolgáltatásban

A külföldiek által elkövetett bűncselekmények összбүнözésen belüli aránya a 21. század első két évtizedében, ide értve az illegális migráció 2010-es – különösen 2014–2016 – években tapasztalt tömeges méretű megjelenéséig, volumenében alig változó számokban mutatkozott meg. Amíg 2003-ban az ismertté vált, illetve regisztrált külföldi бűnelkövetők száma 5301 fő volt, addig ez a szám Magyarország uniós csatlakozását követő évben (2005-ben) 7366 fő, míg a 2015-ös migrációs válság idején (2015–2016-ban) 5141 fő, illetve 6936 fő volt. 2003 és 2018 között ugyanakkor a külföldiek általi бűnelkövetők éves száma nem haladta meg a 4000–7000 közötti intervallumot. Ez megközelítőleg a magyarországi összбүнözés 4–7%-át jelentette a 2000-es évek első húsz

évében.¹ Ez a tendencia ugyanakkor erős növekedésnek indult a 21. század harmadik évtizedének elején, köszönhetően a Magyarország területét is érintő illegális migrációra települő, nemzetközi bűnhálózatok megjelenését generáló szervezett embercsempész tevékenységnek.

Maga az embercsempészes bűncselekménye, illetve azok elkövetési magatartásai és módszerei természetesen ezt megelőzően sem voltak ismeretlenek a magyar bűnözéstörténetben. Nem feledhető például annak ténye sem, hogy volt olyan időszak is, amikor e deliktum üldözése nemcsak az általános nyomozó hatóság (rendőrség) hatáskörébe tartozott, hanem a nyomozást a határőrség is lefolytathatta, ha e bűncselekmény elkövetését e szervezet észlelte vagy a feljelentést ennél a szervnél tették meg.²

Az embercsempészéssel összefüggésben regisztrált esetszámok, különösen a külföldiek általi bűnelkövetések mindazonáltal nem mutatkoztak olyan szignifikáns arányban az elmúlt évtizedekben, mint a 2020. esztendőől kezdődő időszakban. Ennek egyértelmű okaként a 2015-től tapasztalható tömeges méretű irreguláris bevándorlás következtében az ilyen migráció visszaszorítására bevezetett jogszabályi rendelkezések, különösen az érintett határszakaszokon felállított, az államhatár átlépését akadályozó fizikai létesítmények (határzár) miatt megnehezült illegális migráció segítésére települt bünszervezetek nagyszámú növekedése jelölhető meg. Amíg az embercsempészes volumene a külföldi elkövetők esetében a 2000-es évek első két évtizedében csak pár száz – sajátosan, 2015-ig növekvő, majd csökkenő számú – esetben volt mérhető (például 2011–2012-ben 125–156; 2013–2014-ben 242–364; 2015-ben 581, 2016-ban 321, 2017-ben pedig 169 fő külföldi bűnelkövető miatt indult büntetőeljárás), addig – különösen a 2021. év után – az embercsempészek, így az e bűncselekményt megvalósító külföldi elkövetők száma is megsokszorozódott. Az embercsempészes miatt elítéltek száma a 2021. január 1-jei 632 főről 2022 novemberére 2574 főre emelkedett. Beszédesebb adatként jelölhető meg, hogy az embercsempészek aránya 2023 elejére megközelítette az összes fogvatartotti létszám 15%-át.

Az embercsempészes büntetőjogi különös törvényi tényállásának bűnügyi statisztikákban is megnyilvánuló egyre eredményesebb felderítésének Janus arcú

1 A regisztrált külföldi bűnelkövetőkre vonatkozó, 2003–2018 közötti bűnügyi statisztikai adatok elemzését lásd bővebben (Hautzinger, 2016; 2018).

2 A határőrség 1997-től, a határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. törvény 22. § (2) rendelkezése szerint egészen e szervezet 2007. december 31-i megszűntéig látott el nyomozó hatósági jogköröket az embercsempészes mellett olyan bűncselekmények miatt, mint személyi szabadság megsértése, emberkereskedelem, beutazási és tartózkodási tilalom megsértése, jogellenes tartózkodás elősegítése, határjelrongálás, visszaélés okirattal, fegyvercsempészet, úti okmány tekintetében megvalósuló közokirat-hamisítás, valamint e bűncselekmények bármelyikével kapcsolatos bünszervezetben részvétel esetén, ha a határőrség az egyes elkövetéseket a határrendszettel kapcsolatos tevékenysége során észlelte, vagy a feljelentést ilyen módon elkövetett bűncselekmények esetén a határőrségnél tették meg (Gaál & Hautzinger, 2007).

következménye, hogy az egyre növekvő büntető igazságszolgáltatás ellenére az illegális migráció, és ezzel az embercsempészség tevékenységét megrendelő igények – és ezáltal az ilyen elkövetések – mennyisége nem csökken. Az a látszat alakult ki, hogy a jogerős ítéletek nem váltják ki a kívánt generálprevenációs hatást, ezáltal okkal lehet számítani arra, hogy a külföldi gyanúsítottak és elítéltek száma továbbra is a nem kívánt mértékben emelkedik. Ez pedig negatívan hathat a büntető igazságszolgáltatás bekerülési költségére (úgynevezett perökonomiai szempontjaira) az anyanyelvhasználat elvéből eredően megkerülhetetlenül felmerülő tolmácsolási, fordítási és egyéb szakértői tevékenységek bekerülési költségei miatt. A külföldi fogvatartotti létszám szintén nehezítő körülmény lehet a büntetés-végrehajtáson belül az úgynevezett reintegrációs intézkedések hatékonyságára. A reintegrációs célok eléréséhez ugyanis – Ruzsonyi szerint – nélkülözhetetlen a fogvatartott önkéntes és tevékeny részvétele és a börtönélet valamennyi szegmensének célirányosan összehangolt munkája, valamint a „szabad társadalom” segítő közreműködése (Ruzsonyi, 2018). Ugyanakkor – ilyen kísérletek hiányában kevésbé igazolt – csak valószínűsíthető, hogy a reintegrációs feltételek a külföldiek, különösen a kiutasítottak intézetben belüli túltelítettsége miatt aligha teljesülhetnek, mivel jelentősen nehezíti, ha csak el nem lehetetleníti a személyes kontaktust, amely viszont szükségképpen eleme a reintegrációs tevékenységnek (Forgács & Pallo, 2015).

A külföldi elítéltek szabadságvesztése félbeszakításának rendkívüli lehetőségei

Nem az előbbieken megfogalmazott okokra, és vélhetően nem a minimális beavatkozás elvére³ hivatkozva, de mindenképpen a külföldi elítéltek büntetés-végrehajtásban jelenlévő számának csökkentésére született a 3/2023. (I. 12.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt egyes büntetés-végrehajtást érintő rendelkezések eltérő alkalmazásáról (továbbiakban: kormányrendelet), amely kizárólag veszélyhelyzet idejére rendelkezik egyes külföldiek jogállásáról szóló törvények, illetve a büntetés-végrehajtást érintő jogszabályi rendelkezések eltérő alkalmazásáról.⁴

3 A minimális beavatkozás követelménye szerint az elítéltet csak a büntetés céljának eléréséhez szükséges legkisebb korlátozásnak lehet alávetni (Pallo, 2019).

4 A kormányrendelet 1. § értelmében e jogszabályok

a) a nemzetközi büntügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény (Nbjt.),

b) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény (Szmtv.),

c) a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (Harmtv.),

d) az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény (EUtv.), valamint

e) a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv.tv.)

rendelkezéseit a kormányrendeletben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A kormányrendelet személyi hatálya azokra a nem magyar állampolgárságú elítéltekre (külföldi elítéltekre) terjed ki, akik szabadságvesztésüket büntetés-végrehajtási intézetben töltik. E külföldiek kérelmére a szabadságvesztés végrehajtását a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a végrehajtás átadásáig félbeszakítja, ha

- az igazságügyért felelős miniszter nyilatkozik, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának átadása nem kizárt,
- az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság előzetes véleménye alapján a kiutasítás hatálya alatt álló külföldi esetében a kiutasítás, míg a kiutasítás hatálya alatt nem álló külföldi elítélttel szemben az idegenrendészeti kiutasítás elrendelhető, és annak végrehajtása nem kizárt,
- az előbbi rendelkezésbe nem tartozó külföldi elítéltnak a szabadságvesztés végrehajtásának átadásával érintett államba történő visszatérése biztosított,
- a külföldi elítélt vállalja, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítását követően Magyarország területét elhagyja, ennek érdekében a hatóságokkal együttműködik, valamint aláveti magát a vele szemben indított idegenrendészeti eljárásnak, a szabadságvesztés végrehajtásának átadásával érintett államba visszatér, és Magyarország területére a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése vagy végrehajthatósága megszűnése előtt, illetve a kiutasítás vagy a beutazási és tartózkodási tilalom tartama alatt nem tér vissza, nem utolsó sorban
- a külföldi elítélt hozzájárul ahhoz, hogy a szabadságvesztést más államba hajtsák végre.⁵

A fentiekben részletezett feltételek fennállása esetén sem szakítható félbe a szabadságvesztés végrehajtása, ha a külföldit más bűncselekmények miatt is szabadságvesztésre ítélték vagy vele szemben Magyarország területén büntetőeljárás van folyamatban, illetve korábban már a szabadságvesztés végrehajtását felfüggesztették, de az elítélt felróható magatartására (például nem működik együtt az eljáró hatóságokkal, megszökik, a kiutasításnak vagy a beutazási és tartózkodási tilalomnak nem tesz eleget stb.) tekintettel a félbeszakítást megszüntették. Akkor sincs helye a büntetés-végrehajtás félbeszakításnak, ha nem biztosítható, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítását olyan módon hajtsák végre, hogy a szabadságvesztés fennmaradó része az átadható szabadságvesztés büntetés legrövidebb tartamát elérje. Nincs helye félbeszakításnak abban az esetben sem, ha a szabadságvesztés tartamából öt év vagy annál hosszabb idő van hátra, avagy a külföldi elítélttel szemben életfogytig

5 Kormányrendelet 2. § (1) bekezdés.

tartó szabadságvesztést szabtak ki.⁶ A szabadságvesztés félbeszakításának további sajátos akadálya, ha a külföldi elítéltet az alábbi bűncselekmények miatt ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre:

- emberiesség elleni bűncselekmény vagy béke elleni bűncselekmény,
- háborús bűncselekmény,
- állam elleni bűncselekmény,
- terrorcselekmény,
- jármű hatalomba kerítése vagy légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedésre vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése,
- halált okozó bűncselekmény.⁷

A külföldi elítélt a kormányrendelet további rendelkezései szerint a büntetés-végrehajtási intézet tájékoztatásából ismerheti meg azt a jogát, hogy a szabadságvesztése végrehajtásának félbeszakítását a büntetés-végrehajtási intézetben kezdeményezheti. E kérelemben az elítéltnak nyilatkoznia kell arról, hogy mely vonatkozásában járul hozzá a szabadságvesztés végrehajtásának átadásához, valamint az általa megjelölt államhoz fűződő személyi körülményeiről, különös tekintettel arra, hogy ottani tartózkodási jogosultságát milyen jogcímmre alapítja, azt milyen okirattal igazolja, és a szabadságvesztés végrehajtásának átadásával érintett országhoz történő visszatérése miként biztosított.⁸

Maga a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakításához vezető út kellőképpen komplex eljáráson keresztül vezet. Részt vesz benne a terhelt fogvatartása szerint illetékes büntetés-végrehajtási intézet vezetője, a – fentebb már említett – büntetés-végrehajtás országos parancsnoka, az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság illetékes vezetője, az igazságügyért felelős miniszter, valamint a büntetés-végrehajtási bíró. Figyelemmel arra, hogy e kézirat készítésekor még új jogintézményről beszélünk, ennek az írásnak nem lehet célja, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának külföldi elítélteket érintő félbeszakításának társadalomra gyakorolt hatását értékelje. Mindazonáltal látható, hogy egy olyan jogintézmény bevezetéséről beszélünk, amely szövegezését tekintve kapcsolódik egyfelől a szabadságvesztés félbeszakításának sajátos, elsősorban nem az elítélt személyében rejlő okból történő, de a büntetés-végrehajtás alkalmazásában egyébként már meglévő gyakorlatához és engedélyezési mechanizmusához, másfelől a büntetés-végrehajtás átengedésének mint nemzetközi jogsegélynek a teljesítéséhez. Mindezek mellett ugyanakkor egy sajátos „depönalizációs” helyzetről

6 Kormányrendelet 2. § (2) bekezdés a)–f) pontok.

7 Kormányrendelet 2. § ga)–gf) pontok.

8 Kormányrendelet 3. § (1)–(2) bekezdés.

beszélhetünk, amely – Nagy Anita szavaival élve – egy meghatározott magatartás miatt alkalmazott szankciók számának csökkentésére irányul (Nagy, 2015).

A külföldi elítélt szabadságvesztése végrehajtása más állam részére történő átadásának apokrif módja

A szabadságvesztés végrehajtása félbeszakításának a lehetősége Vóó szerint a büntetés-végrehajtás humanitásának egyfajta kifejezésre juttatása, mivel a félbeszakítás okai általában az egyén környezetében (az elítélt személyi vagy családi körülményeiben, egészségi állapotában) keresendők (Vóó, 2020). Emellett a félbeszakítás oka lehet méltányolható közérdek is, de ezeket a törvény⁹ nem részletezi, csak a lehetőségét adja meg.¹⁰ Tudományosan vizsgálandó a kérdés, hogy a külföldi elítélt szabadságvesztésének félbeszakítása esetében a valós személyes ok, avagy a – fentebb már említett – reintegrációs nehézségek kiküszöbölése lehet megalapozottabb, mindazonáltal magát a szabadságvesztés végrehajtásának a félbeszakítására vonatkozó kérelemben a külföldi elítéltnak nem kell személyes okot megjelölnie, hanem azt kell vállalnia a fentebb már említettek szerint, hogy Magyarország területét elhagyja, egyben visszatér a szabadságvesztés végrehajtásával érintett állam területére, és Magyarország területére a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése vagy végrehajthatósága megszűnése előtt, illetve a kitasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom tartama alatt nem tér vissza. A külföldi elítélt ezirányú vállalását látva különbség mutatkozik a szabadságvesztés végrehajtásának eredeti, Bv.tv.-ben rejlő feltételei, illetve a kormányrendelet adta szabályozás között, hogy amíg az eredeti szabályozás értelmében a szabadságvesztés félbeszakításának ideje a szabadságvesztés tartamába nem számít bele¹¹, így az elítélt csak átmeneti időre kerül ki a büntetés-végrehajtási intézetből, a kormányrendelet adta keretek között a külföldi elítélt – ha fenti vállalását nem szegi meg – végérvényesen mentesülhet a szabadságvesztés letöltésének kötelezettsége alól. Ennek ugyan ellentmond a kormányrendeltnek az a szabálya, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítását követően az országos parancsnok hivatalból kezdeményezi a szabadságvesztés végrehajtásának átadását¹², illetve, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítása megszűnik, ha a külföldi elítélt szabadságvesztésének végrehajtását más állam átvette¹³, figyelemmel

9 Bv.tv. 116. §.

10 A szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítása általános esetben törtenhet hivatalból is, amelynek előkészítése a reintegrációs tiszt feladata lehet (Czenczer & Sztodola, 2019).

11 Bv.tv. 116. § (7) bekezdés.

12 Kormányrendelet 9. § (2) bekezdés.

13 Kormányrendelet 10. § (1) bekezdés.

azonban arra, hogy a külföldi elítélt esetében kötelező idegenrendészeti jogalkalmazás teljesítése (konkrétabban a kiutasítás foganatosítása) idővel előbb történik meg, mint a szabadságvesztés más állam általi átvétele, okkal feltételezhető, hogy a külföldi esetében előbbrevaló érdek, hogy Magyarországra ne térjen vissza a meghatározott ideig (szabadságvesztés, illetve a kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom időtartama alatt), mint az, hogy a szabadságvesztés büntetését ténylegesen más államban le is töltsse. Ennélfogva a külföldi elítélt esetében alkalmazható büntetés-végrehajtási jogintézmény természete inkább hasonlít a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztéséhez, mint félbeszakításához.

A büntetés-végrehajtás átadása – mint nemzetközi bűnügyi jogsegély – eredeti, törvényi kritériuma, hogy annak csak abban az esetben van helye, ha a külföldi állam kötelezettséget vállal a büntetés még végre nem hajtott részének végrehajtására, és az elítélt a végrehajtás átengedéséhez hozzájárult, feltéve, hogy az átengedés az elítélt átadásával jár együtt.¹⁴ E törvényhely és a kormányrendelet fentebbi rendelkezései alapján is megerősítést nyer az a megállapítás, hogy a külföldi elítélt szabadságvesztése félbeszakítását illetően nem kötelező elem a büntetés-végrehajtás átadásában megállapodni és a külföldi elítéltet a másik állam illetékes hatósága részére átadni. Különbség mutatkozik abban is, hogy a nemzetközi bűnügyi jogsegély általános szabályai szerint a szabadságvesztés végrehajtásának átadása esetén az elítélt átadását a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK) közreműködésével kell végezni (Blaskó & Budaházi, 2019), míg a kormányrendelet alkalmazása esetében nem a külföldi elítélt nemzetközi bűnügyi jogsegély szerinti átadására, hanem a külföldi elítélt egyoldalú kiutasítására, illetve annak végrehajthatóságára kerül a hangsúly. Másként fogalmazva, a külföldi elítélt szabadságvesztésének félbeszakításánál apokrif vagy irreleváns nemzetközi bűnügyi együttműködésről beszélhetünk, a jogintézmény valódi tartalma az idegenrendészeti kényszerintézkedésben keresendő, feltéve, ha annak lefolytatásának feltételei fennállnak, a külföldi elítélt kiutasítása az országból a gyakorlatban is végrehajtható.

Az idegenrendészet lehetséges szerepe a büntető igazságszolgáltatásban

A külföldi elítéltre kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának sajátos szabályok szerinti félbeszakításánál jól látszik, hogyan kerülhet előtérbe az idegenrendészet még a büntetés-végrehajtás valódi céljaival is összehasonlítva. Okkal

14 Nbjt. 57. §.

merülhet fel azonban a kérdés, hogy a külföldi bűnelkövetők esetében minden büntetőügyben valódi állami szükség mutatkozik-e a jogerős bírósági ítélet meghozatalára, azaz a büntetőeljárás minden szakaszának lefolytatására. Indokolt-e a külföldi szabadságvesztésének más állam részére történő átadásán gondolkodni, ha lenne más lehetőség arra, hogy a feljelentés elutasításával vagy a nyomozás felfüggesztésével a büntetőeljárást idegenrendészeti eljárásra tereljék, ha a bűncselekmény tárgyi súlya, illetve a büntetőeljárásban kiszabható szankcióval elérhető joghátrány rendészeti úton kiszabható és a gyakorlatban is végrehajtható kiutasítással (kitoloncolással) is elérhető.¹⁵

E kérdések alábbi megválaszolása mellett ugyanakkor nem feledhető az sem, hogy a hatályos büntetőeljárás törvény egyébként is lehetőséget ad bizonyos feltételek mellett arra, hogy az életvitelszerűen külföldön élő terhelt egy bizonyos összeg letétbe helyezése mellett az eljárási cselekményektől az eljárás teljes folyamatában távol maradjon (Budaházi & Fantoly, 2019). E biztosíték letétbe helyezésével folyó eljárás ugyanakkor a büntetőeljárás lefolytatását nem akadályozza meg, csak azt, hogy a külföldi illetőségű terhelt mentesüljön az eljárási cselekmények adta kötelezettségek alól.

Idegenrendészeti intézkedés vagy eljárás az úti okmány tekintetében elkövetett közokirat-hamisítás esetén

Az idegenrendészeti eszközök és módszerek büntető igazságszolgáltatásba történő intenzívebb bevonásának a hatályos magyar büntető eljárásjogban eddig mindössze egy útja vált gyakorlattá: az úti okmány tekintetében, külföldi által, határátkelőhelyen Magyarország területére lépés érdekében elkövetett közokirat-hamisítás esetében. Ez – a még korábban hatályban volt magyar büntetőeljárás törvény által szabályozott módon – azt jelentette, hogy nem lehetett nyomozást elrendelni közokirat-hamisítás miatt, ha a hamis vagy hamisított, illetve más nevére szóló valódi úti okmányt a külföldi az ország területére történő beutazás érdekében használta fel, feltéve, hogy az elkövetővel szemben idegenrendészeti eljárásnak volt helye.¹⁶ Hasonló szabályozást ugyan hiába keresünk a hatályos büntetőeljárás törvényben¹⁷, de e hiástust pótolja a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény rendelkezése, miszerint a visszairányítás és a kiutasítás végrehajtásának nem akadálya, hogy a harmadik országbeli állampolgár az ország területére történő

15 Ahogy a Bolla–Jáger szerzőpáros fogalmaz, a kevésbé súlyos megítélésű bűncselekmények esetében hagyni szükséges az idegenrendészeti hatóságot saját eljárása lefolytatására (Bolla & Jáger, 2020).

16 A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (1998-as Be.) 170. § (6) bekezdés.

17 A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.).

beutazás érdekében hamis, hamisított vagy más nevére szóló valódi közokiratot használt fel, egyben ilyen esetben a büntetőeljárás megindítását csak akkor kell kezdeményezni, ha a visszairányítást, illetve a kiutasítást nem rendelik el.¹⁸

A külföldiek egy jól meghatározott kategóriája, a harmadik országbeli állampolgárok által az úti okmány tekintetében elkövetett közokirat-hamisítás megítélése a büntető jogalkalmazás tekintetében azért sem lehet releváns, mert ilyen esetben az államhatár átlépésének, pontosabban fogalmazva, a beutazás feltételeinek kérdésében kell először is a határellenőrzést végző hatóságnak állást foglalnia. Minthogy a beutazás megtagadásával a külföldi továbbra sem tartozik a magyar büntetőjogi szabályok területi hatálya alá, az általuk, kizárólag a beutazás érdekében elkövetett közokirat-hamisítás miatti jogkövetkezmény sem mutathat túl a helyben (határátkelőhelyen) foganatosítható idegenrendészeti intézkedésen. Emiatt elfogadható – bár szokatlan –, hogy büntetőeljárás akadályt a jogalkotó nem a büntetőeljárás törvényben, hanem idegenrendészeti jogszabályban határoz meg.

Nem lehet eltekinteni azonban a hatályos büntetőeljárás szabályok módosításától abban az esetben, ha a fentiekhez hasonlóan az idegenrendészeti hatósági jogalkalmazást, kifejezetten célszerűségi (opportunitási) megfontolásból, az úti okmányt célzó közokirat-hamisítások mellett a büntetőeljárás helyettesítésére kívánjuk kijelölni. Ez konkrétan nemcsak az ország területére utazás (beutazás), hanem a magyar államhatár úgynevezett kilépő oldalon történő átlépése (kiutazás) esetén megvalósított közokirat-hamisításra (hamis, hamisított vagy más személy nevére kiállított valódi közokirat felhasználására) vonatkozna, feltéve, ha a bűncselekményt elkövető külföldi eredeti személyazonossága, állampolgársága egyébként megállapítható, és idegenrendészeti eljárás lefolytatásának nincs akadálya.

A beutazás, illetve a kiutazás érdekében elkövetett közokirat-hamisítás közötti releváns különbség, hogy előbbi esetében az érvényes úti okmány hiánya miatt eleve a beutazás feltételei sem teljesülnek, így a büntetőeljárás lefolytatása kézenfekvő akadályának lehet tekinteni azt a körülményt, hogy az egyébként tényállásszerű bűncselekményt elkövető személy e hiátus miatt nem vonható a magyar joghatóság területi hatálya alá, illetve, hogy a megvalósított közokirat-hamisítás *sui generis* idegenrendészeti tényállást idéz elő, amely miatt közvetlen és azonnali idegenrendészeti intézkedésként alkalmazandó a beutazás megtagadása és a visszairányítás. Ezzel szemben a kiutazás érdekében elkövetett közokirat-hamisítás esetében olyan egyszerű idegenrendészeti döntés, mint a visszairányítás ugyan nem alkalmazható, de az ügy idegenrendészeti

18 Harm.tv. 41. § (3) bekezdés.

elbírálása sem zárható ki, ha az elkövető eredeti személyazonossága és állampolgársága megállapítható (például az eredeti közokirat tartalmát azért hamisították meg, hogy ezzel leplezzék az országon belüli tartózkodási napok számának túllépését, vagy a hamis, hamisított vagy más nevére kiállított okmány felhasználása a kiutazás érdekében történt, de az elkövető rendelkezik a túllendési államba belépéshez szükséges eredeti okmánnyal, személyi igazolvánnyal stb.). S minthogy az úti okmány tekintetében elkövetett közokirat-hamisítással a külföldi egyúttal megvalósítja az országon belüli tartózkodás szabályait, ekkor is *sui generis* idegenrendészeti tényállás létesül, amellyel szemben helye van kiutasításnak, avagy – amennyiben a külföldi az ország területéről a határforgalomban kiléptethető – beutazási és tartózkodási tilalom elrendelésének.

A kiutazás érdekében, az úti okmányra elkövetett közokirat-hamisítás esetén fennálló idegenrendészeti jogalaphoz hasonló helyzet állhat elő abban az esetben, ha az inkriminált magatartást az ország területén tartózkodás jogszerűtlenségének leplezése érdekében valósítják meg. Ekkor ugyanis – minthogy a bűncselekmény felderítése nem határátkelőhelyen történik – a jogellenes állapot közvetlenül az idegenrendészeti intézkedés (mint a beutazás megtagadása és a visszairányítás) alkalmazásával nem előzhető meg vagy nem oldható fel. Különbösg mutatkozik azonban abban az értelemben, hogy az ország azonnali elhagyására még abban az esetben sem kerülhet sor, ha a személyazonosság megállapítására és más országba történő visszatérésre vagy továbbutazásra egyébként a feltételek fennállnak. Ennélfogva mind a kiutazási, mind a tartózkodási feltételek hamis igazolása céljából elkövetett közokirat-hamisítás esetén a *sui generis* idegenrendészeti normasértés miatti eljárás hatékonyan helyettesítheti a büntetőeljárást, ha annak során a büntetéssel elérni kívánt cél a külföldi elkövető kiutasításával egyébként is elérhető. Ha azonban az idegenrendészeti eljárás miatt kiszabható kiutasítás a külföldi státusa miatt nem végrehajtható, úgy ez az eljárás nem feltétlenül alkalmas a bűncselekmény speciális prevenció céljainak az eléréséhez.

A bűncselekmény idegenrendészeti eljárásban történő elbírálásának további lehetőségei

Az úti okmányra – a be- és kiutazás érdekében, valamint a jogszerűtlen országon belüli tartózkodás leplezése érdekében – elkövetett bűncselekmény büntető eljárásjogon kívüli megítélésének sajátos lehetősége adaptálható lehet olyan, kisebb súlyú bűncselekmények elbírálására is, amelyeket olyan külföldi követ el, akinek az esetében az idegenrendészeti eljárás keretében hozható kiutasító határozat vagy beutazási és tartózkodási tilalom végrehajtható.

Az idegenrendészeti eljárásban lefolytatható bűncselekmények körét tételen nehezebb meghatározni, így egy lehetséges szabályozás kialakítása terén célszerűbb egyfelől az egyes bűncselekményekre kiszabható szabadságvesztés mértékét maximalizálni, másfelől – a fentebb ismertetett kormányrendeletben olvashatókhoz hasonlóan – azokat a bűncselekményeket, bűncselekménytípusokat kijelölni, amelyek esetében kizárt az idegenrendészeti eljárásra terelés lehetősége. Ezzel a jogalkotási technikával az eljáró hatóságnak – ez esetben különösen az ügyésznek – széles körű mérlegelési jogköre nyílhat arra, hogy melyek azok a cselekmények, amelyek esetében a büntetőeljárás lefolytatása szükségtelen, különösen arra figyelemmel, hogy az idegenrendészeti hatósági döntéssel a külföldi elkövető magyarországi megbüntetése elkerülhetővé válik.

Az idegenrendészeti eljárás megengedhetősége kérdésében a nyomozó hatóság javaslatára az illetékes ügyésznek egy úgynevezett kombinált – a nyomozást vagy feljelentést elutasító, de a bűncselekmény elbírálását az idegenrendészeti hatóság elé utaló – határozatban kell állást foglalnia. E határozattal, sőt az idegenrendészeti hatóság ügydöntő határozatával szemben is a külföldi terheltnek önálló jogorvoslata kell legyen. Az idegenrendészeti eljárásra terelés megengedhetőségének eljárásjogi garanciáira azért van szükség, mert a bűncselekmény büntetőeljáráson kívüli elbírálása egyúttal azt is feltételezi, hogy a bűncselekmény miatti szankciót nem a büntető-igazságszolgáltatás hagyományos útján, hanem rendészeti hatóság által szabják ki. Amíg azonban a büntetőeljárás idegenrendészeti eljárásra terelésével szembeni jogorvoslat (panasz) a külföldi elítélt belegyezésének a megtagadását mutatja, az idegenrendészeti hatóság által hozott szankció elleni jogorvoslat (büntetőeljárás lefolytatása iránti kérelem) az ügyben hozott ügydöntő határozatban foglaltak megtámadását jelenti. Minthogy mindkét jogorvoslat egyenes következményeként a büntetőügy általános eljárásjogi szabályok szerinti lefolytatása, és a büntetés büntetőbíróság általi kiszabása feltételezhető, csak jogalkotói szándék kérdése, hogy az ügy idegenrendészeti eljárásra terelését is csak az idegenrendészeti hatóság döntésének kihirdetését követően, de a szankció végrehajtását megelőzően lehessen a terheltnek megtámadnia.

A bűnelkövetésre tekintettel hozott idegenrendészeti döntés büntetőjogi védelme

A fentiekben taglalt módon, külföldi bűnelkövetővel szemben idegenrendészeti eljárás keretében hozott döntés csak abban az esetben érheti el a társadalom védelme érdekében kifejtett hatást, ha annak megszegéséhez további szankció

párosul. Ez pedig lényegében csak egy korábban már a magyar büntetőjogi szabályok között létezett különös büntetőjogi törvényi tényállás, a beutazási és tartózkodási tilalom (korábbi nevén jogellenes belföldi tartózkodás) „rekriminalizációjával” valósulhat meg.

A jogellenes belföldi tartózkodás és a beutazási és tartózkodási tilalom megsértése törvényi tényállások története

Tekintsünk bárhogyan is a fenti bűncselekmény elnevezésének egyes változataira, a jogellenes belföldi tartózkodás első törvényi tényállásának megfogalmazása óta olyan deliktumként szerepelt a magyar büntető törvénykönyvben, amelynek célja a büntető- vagy idegenrendészeti eljárás útján elrendelt, a külföldi országon belüli tartózkodását vagy visszatérését tiltó határozathoz (kiutasításhoz, illetve beutazási és tartózkodási tilalomhoz) kapcsolódó, ország elhagyását negligáló magatartását, illetve engedély nélküli visszatérését büntetni rendelése volt. E törvényi tényállást az 1978-ban kihirdetett büntető törvénykönyvbe szövegezték be azzal az indokkal, hogy a hatósági (büntetőbírói vagy államigazgatási úton elrendelt) kiutasítással szembeni ellenszegülés büntetőjogi szankciója legyen („*az a kiutasított külföldi, aki engedély nélkül tartózkodik a Magyar Népköztársaság területén, vétséget követ el*”¹⁹).

E tényállás közel negyed évszázadon keresztül, 2002. április 1-jéig maradt alig változó tartalommal hatályban. Ekkor a jogalkotó egy törvénymódosítással²⁰ megváltoztatta a bűncselekmény elnevezését, továbbá kiterjesztette annak alkalmazását az idegenrendészeti hatóság által elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt álló külföldire, aki külön engedély nélkül tartózkodott a Magyar Köztársaság területén. Az új elnevezéssel, beutazási és tartózkodási tilalomként beiktatott tényállás új tartalmi elemmel gazdagodott, de funkcióját tekintve továbbra is azoknak a tiltó normáknak a büntetőjogi védelmét szolgáltatta, amelyek meghatározták egyes külföldiek esetében, hogy tartózkodásuk Magyarország területén nem kívánatos. E személyi körbe a 2000-es években már nemcsak azok a nem magyar állampolgárok tartoztak, akiket büntetőügyben utasítottak ki, hanem azok is, akikkel szemben szabálysértési hatóság alkalmazott kiutasítást intézkedésként vagy akikkel szemben az idegenrendészeti hatóság beutazási és tartózkodási tilalmat rendelt el. Ez utóbbi jogintézmény alapjait az egyes, külföldiek beutazásáról és belföldön tartózkodásáról szóló jogszabályok

19 A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi törvény (1978. évi Btk.) 214. §.

20 A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 25. §.

szolgáltatták.²¹ Beutazási és tartózkodási tilalmat azzal a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személlyel szemben kell(ett) elrendelni,

- akinek a beutazására és tartózkodására vonatkozó tilalom érvényesítésére Magyarország nemzetközi jogi kötelezettséget vállalt, vagy
- akinek a beutazására és tartózkodására vonatkozó tilalom érvényesítéséről az Európai Unió Tanácsa döntött.²²
- harmadik országbeli állampolgárral szemben pedig az idegenrendészeti hatóság önálló beutazási és tartózkodási tilalmat rendelt el – a fenti két eset mellett – azzal az ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodó harmadik országbeli állampolgárral szemben,
- akinek a beutazása és a tartózkodása a nemzetbiztonságot, a közbiztonságot vagy a közrendet sérti vagy veszélyezteti,
- aki a magyar állam által számára megtérítési kötelezettséggel megelőlegezett költséget nem térítette vissza,
- aki a kiszabott helyszíni bírságot, szabálysértési bírságot az előírt határidőig nem fizette meg, illetve annak végrehajtására nincs lehetőség,
- aki az uniós vámjog végrehajtásáról szóló törvény szerinti, jogerősen kiszabott vámigazgatási bírságot nem fizette meg, illetve annak végrehajtására nincs lehetőség.²³

Az idegenrendészeti hatóság továbbá idegenrendészeti kiutasítást rendelt el azzal a harmadik országbeli állampolgárral szemben,

- aki jogellenesen lépte át Magyarország államhatárát, vagy azt megkísérelte,
- aki az e törvényben meghatározott tartózkodási feltételeket nem teljesíti,
- aki az előírt munkavállalási engedély vagy az e törvényben előírt engedély nélkül folytatott keresőtevékenységet,
- akinek a beutazása és tartózkodása a nemzetbiztonságot, a közbiztonságot vagy a közrendet sérti vagy veszélyezteti, vagy
- akinek a beutazása és tartózkodása a közegészséget sérti vagy veszélyezteti.²⁴

21 A beutazási és tartózkodási tilalom megsértése bűncselekmény hatályának idejében ilyen jogszabály volt a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény (ldtv.), később – Magyarország schengeni csatlakozását követően – az Szmtv., illetve a Harmtv.

22 Szmtv. 38. § (1) bekezdés.

23 Harmtv. 43. § (1) bekezdés.

24 Harmtv. 43. § (2) bekezdés.

A büntetőeljárás helyett idegenrendészeti eljárásban kiszabott kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom megszegésének újabb büntetőjogi szankciójának lehetősége

Napjainkra a jogellenes belföldi tartózkodás mint idegenrendészeti tényállás büntetőjogi különös törvényi tényállássá emelése alapesetben, azaz pusztán a külföldiek engedély nélküli magyarországi tartózkodásának kriminalizálása többszörözötten is meghaladottá vált. Ugyanez állítható – még veszélyhelyzetben is – azokra a deliktumokra, amelyek az államhatár jogellenes átlépését (például határzár tiltott átlépése) rendelik büntetni. Mindkét elkövetési magatartás ugyanis olyan jogellenes állapotot hoz létre, amely esetében önálló idegenrendészeti intézkedéssel a jogellenes állapot megszüntethető. Mi a helyzet azonban abban az esetben, ha a külföldi a vele szemben hatályban lévő hatósági kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom ellenére tartózkodik külön engedély nélkül az ország területén?

A fenti rövid jogtörténeti áttekintésben látható, hogy a beutazási és tartózkodási tilalom megsértése bűncselekménye több mint egy évtizede nem szerepel az aktuális magyar büntető törvénykönyvben. Ennek szűkszavú indoka – e bűncselekmény dekriminalizálásakor – az volt, hogy e cselekmény esetében többé már nem indokolt a büntetőjogi védelem, elegendő azt szabálysértésként szankcionálni. Abban az esetben, ha a külföldi kiutasítására vagy vele szemben a beutazási és tartózkodási tilalom kiszabására idegenrendészeti eszközként került sor, úgy a büntetőjogi védelem valóban indokolatlan lehet, hiszen ebben az esetben nem másról beszélünk, mint egy engedély nélküli belföldi tartózkodásról, amellyel szemben ismételt idegenrendészeti eljárással a jogszerű állapot helyreállítása megtörténhet. Természetesen megalapozott lehet a feltevés, hogy e bűncselekmény hiányában hogyan érvényesül a speciális prevenció az idegenrendészeti eljárás tárházában rendelkezésre álló jogkövetkezményeket negligáló külföldiek esetében (Bolla & Jáger, 2020), mindazonáltal a kérdés úgyszólván feltehető, hogy szükséges-e a büntető-igazságszolgáltatási gépezetet olyan büntetőeljárások lefolytatására forgácsolni, amelyek esetében a jogerős elítélt kihirdetését követően sem kerülhető el a kiutasítás alkalmazása?

Természeténél fogva más a helyzet, ha az idegenrendészeti intézkedés kiszabására – az e tanulmányban taglalt módon – büntetőeljárás lefolytatása helyett kerül sor. Ebben az esetben ugyanis a külföldivel szemben nem sui generis idegenrendészeti tényállás (engedély nélküli országon belüli tartózkodás), hanem az általa elkövetett tényállásszerű bűncselekmény helyett lefolytatott idegenrendészeti eljárás során hozott határozat megsértése miatt lenne indokolt büntető jogkövetkezményt alkalmazni. Fontos ugyanakkor, hogy ennek ténye,

a két helyzet közötti elhatárolás a büntetőjogi különös törvényi tényállásban egyértelműen megmutatkozzon.

Összefoglalás mellett néhány jogszabálmódosító javaslat

A külföldiekkel szembeni büntetőeljárás lefolytatásának lehetséges alternatívájaként idegenrendészeti eljárásnak csak akkor lehet értelme, ha azzal a büntetőeljárással egyébként kiváltható következmény megfelelő módon helyettesíthető. Ilyen intézményként kell megfontolni a külföldi által elkövetett bűncselekmény idegenrendészeti eljárásban történő elbírálásának törvény adta keretek közötti lehetőségét. Ennek jogszabályi feltételeinek a megteremtését elsősorban a büntetőeljárás jogszabályokban meg kell teremteni, de indokolt gondoskodni a büntetőeljárás során alkalmazott idegenrendészeti döntés büntetőjogi védelméről is.

Javaslat a büntetőeljárás szabályok módosítására

A hatályos büntetőeljárás törvényben a külföldi által elkövetett bűncselekmény idegenrendészeti eljárásra utalásával kapcsolatos jogi normák megalkotásának egyik lehetséges helye a büntetőeljárás alapjai és akadályai alcímhez²⁵ kapcsolódhatna. Fontos azonban megjegyezni, hogy egy ilyen törvényhely megalkotása egy bekezdésben nem lehetséges, ezért ehhez az alcímhez lényegében egy új kategória megalkotása lenne indokolt *Bűncselekmény elbírálása idegenrendészeti eljárásban* címmel. A kategórián belül a legfontosabb kérdéseket illetően arról fontos rendelkezni, hogy

- büntetőeljárás nem indítható, illetve a megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni, ha a nem magyar állampolgár feljelentett vagy gyanúsított (továbbiakban külföldi) cselekménye idegenrendészeti eljárásban is elbírálható;
- ebben az esetben az ügyészség a feljelentést elutasítja vagy az eljárást megszünteti, és az ügyiratokat a kijelölt idegenrendészeti hatóság részére megküldi, ha a külföldi cselekménye miatt a büntetés idegenrendészeti eljárásban hozott intézkedéssel is elérhető.
- A nyomozást el kell rendelni, vagy az eljárást folytatni kell, ha a külföldi vagy a védője a feljelentést elutasító vagy az eljárást megszüntető határozat ellen panasszal élt, és a feljelentés elutasításának vagy az eljárás megszüntetésének nincs más törvényi oka. Erre a külföldit vagy távollétében a védőjét határozatban figyelmeztetni kell.

25 Be. 4. §.

- Ha az ügyészség a bűncselekmény elbírálását idegenrendészeti eljárásra utalta, a kijelölt idegenrendészeti hatóság a külföldi állampolgársága szerinti törvény rendelkezése szerinti eljárásban, az ott meghatározott intézkedést szabhatja ki. E szerint kell eljárni a külföldi személyi szabadságának korlátozása esetén is.
- Az idegenrendészeti intézkedést kiszabó határozatot az ügyészségnek is kézbesíteni kell.
- A külföldi vagy távollétében védője az idegenrendészeti eljárásra utalt bűncselekmény miatt kiszabott idegenrendészeti határozat bírósági felülvizsgálatát indítványozhatja. A bírósági felülvizsgálati indítvány a határozat közlésétől számított három napon belül terjeszthető elő. Az indítvány elbírálásának az idegenrendészeti hatóság határozatának végrehajtására nincs halasztó hatálya.
- Az indítványt az idegenrendészeti intézkedést kiszabó idegenrendészeti hatóság vezetőjénél kell előterjeszteni, aki azt az ügyiratokkal együtt egy napon belül megküldi a kijelölt idegenrendészeti hatóság szerint illetékes járásbírósnak elnöke részére.
- A bíróság az indítványt egyesbíróként eljárva, végzéssel bírálja el.

Figyelemmel arra, hogy a fenti javaslat mellett a külföldi terhelten összefüggésben a büntetőeljárás törvényben még számos rendelkezés (anyanyelvhasználat, kötelező védelem, személyi szabadság korlátozásának különös szabályai, konzuli kapcsolattartás stb.) található, megfontolásra érdemes, hogy a külföldiekkel összefüggő büntető eljárásjogi szabályok – a fiatalkorúakhoz és a katonákhoz hasonlóan – önálló fejezetben jelenjenek meg.²⁶

Emellett pedig – bár e tanulmányban nem esett szó róla – hatályon kívül helyezhető lenne a határozattal kapcsolatos bűncselekmény miatti eljárásra vonatkozó fejezet²⁷, mivel – egyetértve Bartkó Róbert nézeteivel – olyan büntetőeljárás szabályok fenntartása nem indokolt, amelyek a gyakorlatban statisztikailag nem is léteznek (Bartkó, 2019), hiszen a külföldi által elkövetett bűncselekmény idegenrendészeti elbírálása törvényi megengedése esetén határozattal összefüggő bűncselekmények még nagyobb valószínűséggel nem fogják büntetőjogi felelősségre vonás alapját jelenteni.

²⁶ Ilyen javaslatot e tanulmány szerzője már korábban is megfogalmazott (Hautzinger, 2019).

²⁷ Be. CVII. fejezet.

Javaslat a jogellenes belföldi tartózkodás különös törvényi tényállásának rekodifikálására

A bűncselekmény idegenrendészeti eljárásban történő elbírálása olyan igazgatási természetű döntést feltételez, amelynek megsértése a hatályos jogi környezetben legfeljebb újabb idegenrendészeti szankciót vonhat maga után. Ennek speciális prevenciósi funkciója, illetve visszatartó ereje viszont kétséges lehet különösen annak ismeretében, hogy az idegenrendészeti intézkedés kiszabására büntetőjogi szankció helyett kerül sor. Emiatt indokolt lehet, hogy a kizárólag bűncselekmény elkövetése miatt alkalmazott idegenrendészeti intézkedés külföldi általi megszegésének legyen büntetőjogi következménye a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények fejezetében.²⁸

Jogellenes belföldi tartózkodás

Az a nem magyar állampolgár, aki az idegenrendészeti hatóság a büntetőeljárás törvény felhatalmazása alapján, bűncselekmény idegenrendészeti eljárásban elbírálása során vele szemben hozott kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom ellenére Magyarország területét a megadott határidőn belül nem hagyja el, avagy oda külön engedély nélkül visszatér, büntettet követ el és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Fontos megjegyezni, hogy e különös törvényi tényállás nem alkalmazható, amikor a külföldivel szemben büntetőeljárás vagy idegenrendészeti eljárás keretében, de nem a bűncselekmény idegenrendészeti elbírálása keretében szabtak ki idegenrendészeti intézkedést. Ezekben az esetekben a kiutasított vagy a beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alá tartozó külföldivel szemben továbbra sincs helye külön büntetőeljárás lefolytatásának, legfeljebb csak közigazgatási szankció, leginkább a kiutasítás hatósági kíséréssel történő, végrehajtására (kitoloncolásra).

A bűncselekmény idegenrendészeti eljárásban elbírálására kijelölt hatóság kérdése

Amennyiben a jogalkotó döntése révén lehetőség nyílna a külföldi bűncselekményének idegenrendészeti elbírálására, gondoskodni kell az eljárásra jogosult idegenrendészeti hatóság kijelölésére is. Ez alapesetben lehet az általános idegenrendészeti hatóság (Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság), de célszerű megfogalmazni olyan helyzeteket is, különösen a határátkelőhelyen felderített

28 Btk. XXXIV. fejezet.

bűncselekményekre gondolva, amelyek elbírálására a rendőrség is jogosult lehet. A konkrét hatósági szerepek és feladatok meghatározása ugyanakkor e tanulmány kereteit meghaladják, illetve aktualitása akkor lesz releváns, ha a külföldiek által elkövetett bűncselekmények elbírálásának e tanulmányban foglalt elterelése jogalkotói támogatást kaphat.

Felhasznált irodalom

- Bartkó R. (2019). *Az irreguláris migráció elleni küzdelem eszközei a hazai büntetőjogban*. Gondolat.
- Blaskó B. & Budaházi Á. (2019). *A nemzetközi bűnügyi együttműködés joga*. Dialóg Campus Kiadó – Wolters Kluwer.
- Bolla V. & Jáger K. A. (2020). Az idegenrendészeti- és a büntetőeljárások kapcsolódási pontjai, gyakorlati nehézségei. *Belügyi Szemle*, 68(9), 11–34. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.9.1>
- Budaházi Á. & Fantoly Zs. (2019). *Büntető eljárásjogi ismeretek II. Dinamikus rész*. Dialóg Campus Kiadó.
- Czenczer O. & Sztodola T. (2019). *A büntetés-végrehajtási reintegrációs munka jogi és biztonsági vonatkozásai*. Dialóg Campus Kiadó.
- Forgács J. & Pallo J. (2015). Vonzások és választások. Aktuális kihívások és lehetséges válaszok a magyar börtönügyben. *Belügyi Szemle*, 63(11), 77–95. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.11.5>
- Gaál Gy. & Hautzinger Z. (2007). A határőr nyomozás évtizedes múltja és jövője. *Belügyi Szemle*, 55(5), 57–65.
- Hautzinger Z. (2016). *Idegen a büntetőjogban*. AndAnn.
- Hautzinger Z. (2018). *A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése*. AndAnn.
- Hautzinger Z. (2019). Külföldiekkel szembeni büntetőeljárás? *Miskolci Jogi Szemle*, 14(2), 349–358.
- Nagy A. (2015). *Szabadulás a büntetés-végrehajtási intézetből*. Bíbor Kiadó.
- Pallo J. (2019). *A magyar börtönügy kodifikációs csomópontjai*. Dialóg Campus Kiadó.
- Ruzsonyi P. (2018). *A caritástól a fogvatartotti reintegrációig. A javítás eszméjének evolúciója*. Dialóg Campus Kiadó.
- Vóko Gy. (2020). *Büntetés-végrehajtási jog és szabálysértési tételek*. Dialóg Campus Kiadó.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Hautzinger Z. (2023). Idegenrendészet a büntető igazságszolgáltatás szolgálatában. *Belügyi Szemle*, 71(3), 375–393. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.3.2>